

КОЛАБОРАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ДИНАМІКА

Мазепа Дмитро Ярославович

*здобувач освітньо-наукового рівня (доктор філософії),
Науково-дослідний інститут публічного права
м. Київ, Україна*

Лавренюк Олександр Володимирович

*здобувач освітньо-наукового рівня (доктор філософії),
Науково-дослідний інститут публічного права
м. Київ, Україна*

Проголошений 24 лютого 2022 р. воєнний стан, значно вплинули не лише на кримінально-правову статистику злочинності в державі, а й на загальний стан і тенденцію вчинення як злочинів проти основ національної безпеки у цілому, так і колабораційної діяльності зокрема.

У кримінології більшість вітчизняних учених відстоюють позицію, відносно якої стан і тенденції окремого роду злочинності прямо залежать від стану загальної злочинності в державі, що перебуває в тісному взаємозв'язку із загальними, економічними, політичними, соціальними, правовими, організаційними, морально-психологічними та іншими процесами [1, с. 96].

Проте, у результаті проведеного нами дослідження сучасного стану і динаміки колабораційної діяльності в Україні доводять, що ані загально-соціальні, ані економічні та соціальні процеси в країні не справляють такого надзвичайного впливу на зростання окремого роду кримінальних правопорушень, як зміна воєнно-політичної ситуації в державі.

Колабораційна діяльність в системі злочинів проти основ національної безпеки до сьогодні посідає надзвичайно значне місце.

За 2022 рік в Україні було вчинено 17422 злочинів проти основ національної безпеки, з них 3851 (22,1%) Колабораційна діяльність (ст. 111-1 КК України).

І на перший погляд вказаний вище показник хоч і не являється надзвичайно значним бо не перевищує й половини від загальної кількості вчинених злочинів проти основ національної безпеки. Проте проведений нами системний аналіз вчинення інших злочинів проти основ національної безпеки в Україні доводить, що даний відсотковий показник (22,1%) не відображає реальної дійсності вчинення колабораційної діяльності, з огляду на наступне.

За 2023 рік кількість вчинених злочинів проти основ національної безпеки склала – 6270. Таке значне скорочення, більше ніж на 10 тис., вчинених злочинів проти основ національної безпеки пояснюється тим, що за 2022 рік в Україні було зареєстровано 10487 посягань на територіальну цілісність і недоторканість України, (ст. 110 КК України), а у 2023 році їх зареєстрована кількість склала лише – 614. У зв'язку з чим за 2023 рік показник вчинення колабораційної діяльності в державі зріс майже на 30% в порівнянні з попереднім (2022) роком, і склав більше половини 51,1% від загальної кількості вчинених в Україні злочинів проти основ національної безпеки.

За перше півріччя 2024 року в Україні обліковано 1620 кримінальних правопорушень за ст.ст. 111-1 КК України (Колабораційна діяльність), що в системі злочинів проти основ національної безпеки (3389) складає 47,8%.

Отже проведений системний аналіз стану і динаміки вчинення колабораційної діяльності в Україні доводить, що його реальні показники вчинення в загальній системі злочинів проти основ національної безпеки складають близько 50%.

Незважаючи на значний відсотковий показник, за останні 2,5 роки в Україні зареєстровано 8678 (3851/3207/1620) кримінальних правопорушень за ст. 111-1 КК України (Колабораційна діяльність). В яких 2859 (1090/1305/464) особам вручено повідомлення про підозру, що складає 32,9%.

З обвинувальним актом направлено до суду 1892 (620/984/288) кримінальних проваджень, що складає 21,8% від зареєстрованих та 66,2% від тих у яких особам вручено повідомлення про підозру.

Як показало наше дослідження, досить часто колабораційну діяльність вчиняють особи, які перед деокупацією Українськими військовими окупованої російськими військами території її покидають разом з останніми, у зв'язку з чим середній показник кримінальних проваджень, досудове розслідування у яких зупинено відповідно до ст. 280 КПК України, коли місцезнаходження підозрюваного невідомо, складає – 8,2% (715 (354/262/99)).

Аналіз вчинення колабораційної діяльності за окремими категоріями осіб, провадження за якими закінчені, доводить що відсотковий показник його вчинення особами, які раніше вчиняли кримінальні правопорушення складає – 3% (57 (25/22/10)); групою осіб – 2,6% (50 (8/32/10)); особами у стані алкогольного сп'яніння – 0,4 (7 (5/2/0)).

Вчинення колабораційної діяльності неповнолітніми або за їх участю, за результатами нашого дослідження не встановлено.

На підставі викладеного варто констатувати, що сьогодні Україна переживає глибокі соціально-економічні та військово-політичні

перетворення, у процесі яких відбувається суцільна криміналізація, що супроводжується стрімким зростанням злочинності проти основ національної безпеки.

Кримінологічна ситуація, що склалася в країні, є суттєвим дестабілізуючим фактором суспільного життя, що зумовлює необхідність розробки сучасного і дієвого комплексу заходів спрямованих на запобігання вчиненню колабораційної діяльності в Україні.

Нажаль, як показало наше дослідження, колабораційна діяльність сьогодні вийшла далеко за межі загальнокримінального феномену і перетворилася на фактор, що створює реальну загрозу національній безпеці та основам державного устрою, і нажаль реального та дієвого алгоритму для її нейтралізації кримінологічна наука допоки так і не запропонувала, що являється предметом нових наукових пошуків.

Література:

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність: Закон України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2108-20#Text> (дата звернення: 10.12.23)
2. Про осіб, які вчинили кримінальні правопорушення. Офіс Генерального прокурора. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-osib-yaki-vchinili-kriminalni-pravoporushennya-2>